

особистісному творчому зростанні майбутніх учителів технологічної освіти, працюючи у тісній співпраці співробітництва та співтворчості при виготовленні спроектованих художньо довершених робіт.

Отже, застосування інноваційних методів навчання при вивченні різних навчальних дисциплін в університеті дозволяє проводити різні види занять більш різноманітнішими, цікавими, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

Мачаха Т. С.

*кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця,
старша наукова співробітниця відділу технологічної освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИШИВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ У БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Феноменом нового Державного стандарту базової середньої освіти є те, що зміст технологічної освітньої галузі, її компетентнісний потенціал визначені в чотирьох групах обов'язкових результатів навчання. «Творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва» – це другий обов'язковий результат навчання серед чотирьох, визначених у стандарті [1].

Актуальність досягнення цього результату навчання учнями базової середньої освіти зумовлена передусім потребою встановлення національної ідентичності, прагненням українців оберігати і передавати з покоління в покоління традиції народного мистецтва – усе те, що робить нас нами, справжніми й відповідальними українцями, і те, на основі чого постане культура й економіка повоєнної України.

Усі результати навчання в стандарті (обов'язкові, загальні, конкретні) сформульовані у формі *способів діяльності* та досягаються передусім у предметно-перетворювальній проектно-технологічній

діяльності як фундаментальному освітньому об'єкті технологічної освітньої галузі [2, с. 110].

Учителі технологій нової української школи покликані вибудовувати стратегії навчання, які забезпечать ефективне досягнення учнями всіх результатів навчання з стандарту. Водночас вони вільні від втручання у їхній вибір *видів виробничої діяльності*: декоративно-ужиткового мистецтва; дизайну; основ техніки й робототехніки; побутових технологій; фермерства; сільськогосподарських робіт тощо.

Види виробничої діяльності на рівні стандарту не прописані, їх перелік з'являється на рівні модельних навчальних програм. Учителю рекомендовано вибирати для вивчення ті види виробничої діяльності, які враховуватимуть потреби, інтереси, професійні наміри учнів, місцеві традиції декоративно-ужиткового мистецтва, а також матеріально-технічні можливості закладу освіти.

Наприклад, модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» авторки Тетяни Мачачі має вісім модулів, що розподілені за основними видами дизайну та є окремими одиницями змісту згаданої програми. Вивчаючи основи вибраного виду дизайну, учні досягають результатів навчання з стандарту [3, с. 8].

Варто зауважити, що орієнтовний перелік технологій обробки різних матеріалів та об'єктів проєктно-технологічної діяльності, які пропонує програма для вибору вчителя й учнів під час вивчення кожного модуля, є необмеженими.

Перший модуль згаданої програми має назву «Етнодизайн». Передбачається, що освітній потенціал етнодизайну може бути підґрунтям для створення учнями нових виробів під час вивчення всіх інших видів дизайну протягом 7–9 класів [3, с. 4]. А тому, для ефективного досягнення результатів навчання за модельною навчальною програмою важливо узгодити сутність базових понять сфери енодизайну.

Дизайн – процес і результат проектування практичних й естетичних виробів для задоволення потреб людини, створення гармонійного, емоційно комфортного середовища.

Етностиль – образна система традиційних засобів художньої виразності декоративно-ужиткового мистецтва в композиції сучасних виробів.

Етнодизайн – процес і результат проектування виробів в етностилі на основі переосмислення традиційних засобів художньої виразності декоративно-ужиткового мистецтва.

Композиція – мистецтво гармонійного поєднання складових частин твору в єдине ціле.

Дизайнери відображають відчуття і сутність змісту композиції нового виробу в графічних зображеннях за допомогою традиційних *засобів художньої виразності* – елементів і принципів побудови композиції.

Елементи композиції – точки, плями, лінії, форми, фактури, кольори, матеріали, простір тощо.

Принципи композиції – ритм, баланс, симетрія, асиметрія, акцентування, пропорційність, колорит тощо [4, с. 11, 12, 104, 131].

Створюючи освітні продукти (вироби, послуги, проекти) на заняттях з технологій, зокрема з використанням технологій вишивання, учні дотримуються основних вимог дизайну – їхньої функціональності, естетичності, ергономічності, економічності, екологічності, технологічності.

Українська народна вишивка – один з найпопулярніших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Її традиції й техніки часто застосовуються на заняттях технологій у базовій середній освіті.

Автентичні вишиті речі та сучасні речі з вишивкою в етностилі стали своєрідним брендом України. Такі речі популярні не лише в межах нашої країни, але дедалі захоплюють увагу, стають впізнаваними в середовищі

світової спільноти. Зосереджена у вишивальному традиційному мистецтві інформація є:

- транслятором багатства української культури, її унікальних традицій;
- джерелом пізнання себе, історії, культури й світогляду власного народу;
- підґрунтям для відтворення і творення духовних цінностей у предметно-перетворювальній діяльності;
- основою розвитку талантів, хисту й смаку учнів, їхньої культурної компетентності;
- благодатним ґрунтом для реалізації потенціалу творчої діяльності в процесі навчання технологій;
- засобом прилучення учнів до творення культури власного народу, розвитку вишивального мистецтва.

Варто зауважити, що мистецтво вишивання цікаве і дівчатам і хлопцям. Воно чарує око, викликає позитивні почуття й емоції, прикрашає довкілля, приваблює довершеністю композиційних рішень, декоративністю орнаментів, багатством мотивів, вишуканістю колориту, не потребує надто дорогого матеріально-технічного забезпечення для його творення, дає змогу повторно використовувати матеріали для вишивання, а тому воно досить поширене на заняттях з технологій в базовій середній освіті.

Учителям технологій рекомендовано під час вивчення вишивального мистецтва організувати відвідування музеїв, виставок, тематичних екскурсій. Споглядання взірців вишивального мистецтва, його відображення в живописних картинах та інших джерелах інформації, зустрічі й спілкування з народними майстрами, дизайнерами мотивують учнів до пізнання історії української вишивки, оповідей про нього, милування красою взірців вишивального мистецтва, розпізнавання

характерних ознак й особливостей його регіональних традицій щодо використання вишивальних швів, орнаментів, колориту тощо.

Під час вивчення української народної вишивки в межах модуля «Етнодизайн» модельної навчальної програми, яка розглядається в тезах, як приклад, учні виконують систему проєктно-технологічних завдань, спрямованих на дослідження справжнього вишивального мистецтва, вивчення творчості народних майстрів, розвиток шанобливого й бережного ставлення до автентичних виробів, формування здатності відчувати етностиль, уміння застосовувати засоби художньої виразності української народної вишивки в проєктуванні нових виробів в етностилі, а також уміння раціонально використовувати традиційні матеріали, техніки виконання вишивки у їх виготовленні.

Здобуті знання про вишивальне мистецтво в процесі виконання проєктно-технологічних завдань учні застосовують під час виконання навчальних проєктів – розв'язання реальних життєвих проблем створеними виробами в етностилі. Проєктуючи і виготовляючи вироби в етностилі, в учнів є можливість спостерігати за таїнством власної творчості, як вони своїми руками, за допомогою знарядь праці, надають матеріалу задуманої форми, як матеріал реагує на обробку, як завдяки вишивці на ньому оживає задумана ними краса. Процес створення нового виробу захоплює й концентрує увагу учнів, стимулює до якісного завершення задуманої справи, розвиває наполегливість і відповідальність за власну навчальну діяльність.

Українська народна вишивка за таких умов навчання підноситься в очах учнів, у них формується уявлення про українську культуру як ціннісний компонент світової культури. Вони не лише відкривають її для себе, але й збагачують її власноруч створеними освітніми продуктами. Приходить розуміння, що сучасні народні майстри, дизайнери не лише продовжують, але й збагачують традиції народного мистецтва, враховують у своїх виробках сучасні дизайнерські й технічні вимоги, дбають про

зручність, добробут і красу докiлля, а отже – примножують радiсть, естетичну насолоду створеними виробами, гармонiйним дизайн середовищем.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Мачача Т. С.. Теоретико-методологiчні засади проектування змісту технологiчної освіти. *Український педагогiчний журнал* №3. 2016. 105–114. <https://lib.iitta.gov.ua/712561/>
3. Мачача Т. С. Модельна навчальна програма «Технологiї. 7–9 класи» для закладiв загальної середньої освіти (*гриф МОН України № 3.0227-2023*). [https://lib.iitta.gov.ua/736583/1/Tekhnolohiyi.7–9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/736583/1/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf)
4. Мачача, Т. С.. *Проектування виробiв в етностилi. Навчальний посiбник* [Електронне видання], 2021. с. 226. КОНВІ ПРiНТ, м. Київ, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/729472/>

Оршанський Л. В.

*доктор педагогiчних наук, професор,
завiдувач кафедри технологiчної та професiйної освіти
Дрогобицького державного педагогiчного
унiверситету ім. Iвана Франка*

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА І САКРАЛЬНА ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА ЯК ВИРАЗНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Українська вишивка і сакральна дерев'яна архітектура є двома ключовими виразниками національної ідентичності України. Ці два види народного мистецтва мають довгу історію і глибокі корені в українській культурі. Відомо, що, українська вишивка є одним з найвідоміших символів української національної культури. Вона виконується на тканинах шовком, льоном або бавовною за допомогою голок і ниток.